

LES DUES CARES DE L'EDUCACIÓ ARGENTINA*

Francisco "Tito" Nenna,
diputat porteny del "Frente para la Victoria" i exsecretari adjunt de CTERA (Argentina)

Quan Néstor Kirchner va assumir la Presidència de la Nació el 2003, Argentina destinava 5 punts del seu PIB al pagament del deute extern i el 2% a la inversió en matèria educativa. Vuit anys després i amb la primera magistratura a càrrec de la seva dona i successora en el càrrec, Cristina Fernández, el nostre país destina el 6,47 per cent del PIB a l'Educació i només 2 unitats percentuals als compromisos financers.

Gràcies a la lluita dels docents, els estudiants i la comunitat educativa tota, el poble argentí gaudeix avui d'una Llei Nacional que considera l'educació com un dret social. Sancionada el 2006, la norma va ser debatuda en fòrums, sindicats, universitats i escoles de tot el territori i va coronar l'etapa oberta amb la creació de la Llei de Finançament Educatiu: el mateix Kirchner va reconèixer davant dels treballadors del sector i del que era ministre de l'àrea, Daniel Filmus, que calia garantir primer els diners per a sustentar les transformacions i després construir el marc regulatori que tutelès els drets adquirits.

Així, els mestres discutiren els seus salaris en paritàries, després d'intenses batalles per jerarquitzar la tasca docent, i el Govern nacional acredità, sota l'Administració kirchnerista, la construcció de 1.300 escoles

noves i altres 400 en procés. Tantes conquestes en l'àmbit nacional contrastaren amb la mesquinesa, la ineficiència i la malvolença del cap de Govern porteny, Mauricio Macri, amb els gremis educatius en particular i l'escola pública en general.

"A les clares queda que l'Executiu local atribueix a l'educació el caràcter de mercaderia quan mana auditors a perseguir els mestres..."

El balanç de la política educativa implantada pel PRO (Proposta Republicana) a la Ciutat de Buenos Aires presenta un saldo, sens dubte, negatiu. Sota la seva infausta gestió, els treballadors de l'educació i els estudiants varen patir investides constants mitjançant la retallada dels recursos públics disponibles i la seva contracara, l'incentiu impúdic a les escoles privades.

Convençuts que l'educació és l'eina més potent per a la transformació de la realitat, els militants de l'UTE i el moviment estudiantil varen resistir els embats. I varen anar més enllà, perquè transcendiren la frontera de la defensa corporativa dels seus drets i varen acabar convertint-se en els més acèrrims opositors al macrisme.

A les clares queda que l'Executiu local atribueix a l'educació el caràcter de mercaderia quan mana auditors a perseguir els mestres que s'adhereixen a les vagues, vulnerant l'article 14 bis de la Constitució Nacional. I el mateix, però amb l'agreujant de remetre a les èpoques més fosques de la història argentina recent, passa quan demanen als seus funcionaris que confeccionin llistes amb els noms dels estudiants que participaren de les ocupacions d'escoles.

No obstant això, la fustigació a la comunitat educativa és només la punta de l'iceberg. Si s'analiza la gestió en profunditat, el resultat és alarmant.

Subexecució i reducció

L'execució pressupostària és un indicador central per a determinar l'orientació d'una política educativa. I per a explicar el deteriorament de la infraestructura escolar és imprescindible llegir en els informes trimestrals del Govern porteny quina quantitat dels diners assignats a les partides en qüestió, va ser efectivament invertida.

Qui hi posi el dit toparà indefectiblement amb la ferida que estrangula l'educació pública a la ciutat. El signe retrògrad es manifesta en el continu afebliment estatal per mitjà de mesures privatitzadores.

Així, n'hi ha prou de ressaltar que Macri es va dedicar, amb persistència, a reduir any rere any la inversió en manteniment, refaccions i construcció d'establiments. Per a l'exercici 2008, es va preveure l'ús de \$ 251.600.000, però només va ser executat el 57,7%. Per a l'any següent, la suma assignada a aquesta jurisdicció va disminuir a \$ 199 milions i només va ser executada en el 72,1%. Ja el 2010, es va postular la suma de \$ 159 milions i, quan va esclatar la protesta estudiantil, només s'havia utilitzat el 7% del total.

“A la llista d'institucions subvencionades hi figuren comunitats educatives d'alt poder adquisitiu...”

Aquestes xifres mostren, d'una banda, la tendència decreixent dels fons destinats. Però de l'altra, la ineficiència de l'administració, que no aconsegueix, no sap o no vol executar ni tan sols els exigus fons estipulats.

Paràgraf a part mereixen els ímpetus privatitzadors de l'actual gestió portenya. Sobre aquest punt cal assenyalar que varen augmentar sense escrúpols les sumes que de les transferències a escoles privades per subvencionar el pagament dels salaris docents d'aquestes institucions. El 2007, es varen executar transferències per 604 milions de pesos, mentre que el 2008, primer any de Macri a Bolívar, la suma es va incrementar dramàticament, passant a 802 milions. Per al 2009, es va calcular en 928 milions la quantitat de recursos girats a institucions privades.

Un gran nombre d'aquests col·legis són confessionals, especialment catòlics, i només un petit percentatge és laic. A la llista d'institucions subvencionades hi figuren comunitats educatives d'alt poder adquisitiu, els aranzels informats en aquells dies oscil·laven entre els 600 i els 1.000 pesos.

La tisora i la dedocracia

Per a l'any entrant, el macrisme projecta un pressupost on l'educació perd pes en passar del 26,73 al 26,07% respecte del total. Mentre a províncies com Buenos Aires, Santa Fe i Còrdova, governades per administracions de diferent signe polític, les partides educatives superen folgadamente el 30%, la Ciutat continua per sota dels 30 punts.

A més, el PRO pretenia retallar un 39,64% les partides assignades a

educació especial però el ministre Esteban Bullrich va atribuir l'ajust a un error d'escriptura. Per si això fos poc, va amanyagar una pujada del 32% en ajudes a institucions privades, encara que la matrícula no hagués augmentat a aquell nivell i la pauta inflacionària estipulada pel Ministeri d'Hisenda era de 9 punts.

D'altra banda, l'apartat d'infraestructura escolar va baixar a 294 milions de pesos, quan s'havien planificat 513 milions de pesos. Menció a part mereix la inclusió del programa "Sistemes i Projectes d'Informatització", que passà de comptar amb 13 milions de pesos en aquell pressupost a 9,6 milions per a l'any vinent, just quan el macrisme es proposava eliminar el sistema de juntes docents i modernitzar-les amb ordinadors. "S'enfortirà l'eina del sistema de gestió escolar ampliant les funcionalitats existents i el seu abast dins del sistema educatiu", diuen entre els fonaments de l'àrea, però ens intriga saber com concretaran aquests objectius físics amb menys recursos.

Finalment, Bullrich encoratja un increment exponencial en Planejament Educatiu. En aquesta jurisdicció es contemplen els programes d'Avaluació Educativa i l'increment va de 52 a 136 milions de pesos, en un context de disputa per l'avanç macrista sobre els gremis amb persecució, disciplina i supressió de drets per a emular el model xilè.

Si observam els antecedents d'aquesta gestió municipal, amb l'espionatge muntat per funcionaris contractats directament per l'exministre i pedagog Mariano

Narodowski i el nomenament de personatges que varen defensar la repressió militar com Abel Posse, no és desgavellat deduir que es bolcaran tots aquests diners per als rànquings de docents.

"...política que des del discurs parla de prioritzar l'educació, però porta a terme, sistemàticament, desmantellaments, retalls de recursos..."

L'orientació ideològica de l'Administració es verifica, així mateix, en el desfinançament dels programes el contingut dels quals està vinculat als drets humans. El 2008, el programa 39 de l'Institut Espai per a la Memòria, dependent de la Direcció de Govern, va executar només el 50% dels exigus fons. Mentre, el programa 132 (Investigació i Educació per a la Prevenció), dependent de la Subsecretaria de Drets Humans, va executar el 17,3% dels \$ 15,2 milions del crèdit vigent.

Cal emfatitzar també els últims abusos del macrisme, que van des de la intenció d'instal·lar càmeres dins les escoles fins a l'adscripció a les proves PISA. L'afany persecutori i la imitació del panòptic es varen frenar amb els reflexos ràpids de l'Observatori de Drets Humans i la UTE, que varen posar una empara judicial. El debat sobre l'avaluació als mestres

recentment comença, però a les clares va quedar que el PRO prefereix sotmetre els treballadors de l'educació a exàmens pautats en base a paràmetres empresaris, en lloc de comprometre's amb el finançament i la inversió en infraestructura.

Ens trobam, sense cap dubte, amb una política que des del discurs parla de prioritzar l'educació, però porta a terme, sistemàticament, desmantellaments, retalls de recursos i transferència de partides del sector públic cap al privat, evidenciant no només la falta de vocació per la cosa pública, sinó també soscant els fonaments de l'estat de dret.

La sortida

Com a treballadors de l'educació, aconseguim avançar en matèria legislativa, política i organitzativa a tot el país. La lluita i la mobilització dels docents varen ser suport de la voluntat política d'un Projecte Nacional i Popular que va restaurar drets conculcats des de l'última dictadura i arrasats durant el neoliberalisme.

A la ciutat de Buenos Aires, hem patit una involució institucional. Però els mestres tenen l'obligació de constituir, al costat d'altres sectors que defensen les polítiques públiques, un moviment popular que entronqui amb el procés que s'està donant a l'àmbit nacional.

Ningú no se salva sol i la capital federal no es pot emmurallar. La sortida, indefectiblement, és una avinguda que ha de ser transitada col·lectivament.

*Aquest text s'ha traduït del castellà. □